

Ю Р И Д И Ч Н И Й Ж У Р Н А Л

ПРАВО УКРАЇНИ

Заснований у 1922 р.

Видається щомісячно

Передплатний індекс 74424
Свідоцтво про державну реєстрацію
Серія КВ № 23026-12866ПР

ISSN 1026-9932
DOI: 10.33498/Юу-2023-04

Адреса редакції
вул. Загорівська, 17–21
м. Київ, 04107, Україна
тел.: +380(44) 537-51-10

Головний редактор
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України
ОЛЕКСАНДР СВЯТОЦЬКИЙ

Голова Редакційної ради
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України
РУСЛАН СТЕФАНЧУК

Вебсайт: <http://www.pravoua.com.ua>
Імейл: editor.pravoua@gmail.com

Офіційна сторінка у мережі “Фейсбук”:
<https://www.facebook.com/pravoua.com.ua>

Юридичний журнал “Право України” внесено до:

Переліку наукових фахових видань України з юридичних спеціальностей
(наказ Міністерства освіти і науки України від 14 травня 2020 р. № 627)

Бази даних періодичних видань *Ulrichsweb (Ulrich's Periodicals Directory)* (США)
(з 2002 р.)

Міжнародної наукометричної бази даних *EBSCO Publishing, Inc.* (США)
(Ліцензійні угоди від 16 травня 2013 р. та 1 травня 2015 р.)

Міжнародної наукометричної бази даних *Index Copernicus International* (Польща)
(з 2014 р.)

Міжнародної наукометричної бази даних *HeinOnline* (США)
(Ліцензійна угода від 11 січня 2016 р.)

Бази даних періодичних видань з гуманітарних і соціальних наук *ERIH PLUS*
(*European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences*) (Норвегія).
(з 2020 р.)

ВИДАВЕЦЬ
© Юридичне видавництво “Право України”

РАДА ПОЧЕСНИХ ЧЛЕНІВ HONORIS CAUSA

Співголови Ради

Юрій Шемшученко, д. юрид. наук, проф., акад. НАН України, акад. НАПрН України; Вільям Е. Батлер (WILLIAM E. BUTLER), Doctor of Law (LL.D.), Prof., Foreign Member of NAS of Ukraine, NALS of Ukraine (USA)

Члени Ради

Вячеслав Борисов, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Володимир Денисов, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Анатолій Довгерт, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Микола Козюбра, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Вячеслав Комаров, к. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Олександр Костенко, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Олександр Крупчан, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Василь Нор, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Микола Панов, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Петро Рабінович, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Анатолій Селіванов, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Василь Сіренко, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАН України, акад. НАПрН України; Майдан Сулейменов, д. юрид. наук, проф., акад. НАН Республіки Казахстан; Олексій Ющик, д. юрид. наук, проф.

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Руслан Стефанчук (голова), д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Олександр Святоцький (головний редактор), д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Олег Посикалюк (перш. заст. головного редактора), к. юрид. наук, доц.; Тетяна Коломосьць (заст. головного редактора), д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Вікторія Резнікова (заст. головного редактора), д. юрид. наук, проф.; Наталя Антонюк, к. юрид. наук, доц.; Юрген Базедов (JÜRGEN BASEDOW), Dr. iur., Dr. iur. h.c. mult., Prof. (Germany); Ольга Бакаліньська, д. юрид. наук, проф.; Крістіан фон Бар (CHRISTIAN VON BAR), Dr. Dr. h.c. mult., Prof., FBA (Germany); Юрій Барабаш, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Євген Бараш, д. юрид. наук, проф.; Олександр Батанов, д. юрид. наук, проф.; Юрій Баулін, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Володимир Бевзенко, д. юрид. наук, проф.; Олександр Брєстл (OLEXANDER BRÖSTL), Dr. jur., Prof. (Slovakia); Тетяна Вільчик, д. юрид. наук, проф.; Юрій Галаєвський, засл. юрист України; Марсело Галуппо (MARCELO GALUPPO), Ph.D. in Law, Prof. (Brazil); Анатолій Гетьман, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Сергій Головатий, д. юрид. наук, чл.-кор. НАПрН України; Оксана Грищук, д. юрид. наук, проф.; Борис Гулько, засл. юрист України; Олександр Дроздов, д. юрид. наук, проф.; Володимир Єрмоленко, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН

України; Володимир Журавель, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Дмитро Задихайло, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Володимир Зубар, к. юрид. наук, доц.; Алієв Амір Ібрагім, д. юрид. наук, проф. (Азербайджан); Оксана Капліна, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Ігор Караман, доктор права; Ніна Карпачова, к. юрид. наук, проф.; Олена Кібенко, д. юрид. наук, доц.; Олександра Кологойда, д. юрид. наук, проф.; Тетяна Комарова, д. юрид. наук, проф.; Тетяна Корнякова, д. юрид. наук, проф.; Олексій Кот, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Олена Кохановська, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Станіслав Кравченко, к. юрид. наук; Василь Крат, к. юрид. наук, доц.; Олексій Кресін, д. юрид. наук, проф.; Степан Кубів, д. економ. наук, доц.; Наталія Кузнєцова, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Павло Кулинич, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Микола Кучерявенко, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Ірина Куян, д. юрид. наук, старш. наук. співроб.; Дмитро Лубинець, д. філософії; Дмитро Лук'янов, д. юрид. наук, доц., чл.-кор. НАПрН України; Дмитро Луспеник, к. юрид. наук, доц.; Павло Любченко, д. юрид. наук, проф.; Роман Майданик, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Сергій Максимов, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Сергій Мінченко, д. юрид. наук, старш. наук. співроб.; Анатолій Мірошніченко, д. юрид. наук, проф.; Віра Михайленко, к. юрид. наук.; Лідія Москвич, д. юрид. наук, проф.; Анатолій Музика, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Володимир Носік, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Наталія Онщенко, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Наталія Пархоменко, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Петро Пацурківський, д. юрид. наук, проф.; Олександр Петришин, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Роман Петров, д. юрид. наук, проф.; Пилип Пилипенко, д. юрид. наук, проф.; Микола Погорецький, д. юрид. наук, проф.; Сергій Погрібний, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Олег Подцерковний, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Борис Поляков, д. юрид. наук, проф.; Юрій Притика, д. юрид. наук, проф.; Лариса Рогач, к. юрид. наук; Михайло Савчин, д. юрид. наук, проф.; Ірина Сенюта, д. юрид. наук, проф.; Світлана Серьогіна, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Олександр Скрипнюк, д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Ксенія Смирнова, д. юрид. наук, проф.; Михайло Смокович, д. юрид. наук; Інна Спасиво-Фатєєва, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Марина Стефанчук, д. юрид. наук; Микола Стефанчук, д. юрид. наук, доц.; Хірохіде Такікава (HiRONIDE TAKIKAWA), Prof. (Japan); Михайло Теплюк, д. юрид. наук, чл.-кор. НАПрН України; Вячеслав Труба, д. юрид. наук, проф.; Спиридон Флогатіс (SPYRIDON FLOGATIS), Ph.D. in Law, Prof. (Greece); Світлана Фурса, д. юрид. наук, проф.; Євген Харитонов, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Сергій Харитонов, д. юрид. наук, проф.; Наталія Хуторян, д. юрид. наук, проф., чл.-кор. НАПрН України; Олександр Чирич (OLEKSANDR CIRIC), Doctor of Law, Prof. (Serbia); Юрій Чумак, к. юрид. наук.; Валерій Шепітько,

РАДА КОЛЕКТИВНИХ ЧЛЕНІВ, ПАРТНЕРИ

д. юрид. наук, проф., акад. НАПрН України; Михайло Шумило, д. юрид. наук, старш. наук. співроб.; ОКСАНА ЩЕРБАНЮК, д. юрид. наук, проф.; ЯЧІКО ЯМАДА (YACHIKO YAMADA), Prof. (Japan); ОЛЕКСАНДРА ЯНОВСЬКА, д. юрид. наук, проф.

РАДА КОЛЕКТИВНИХ ЧЛЕНІВ

Національна академія правових наук України; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого; Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ; Донецький національний університет імені Василя Стуса; Національний університет “Києво-Могилянська академія”; Національний університет “Острозька академія”; НТУУ “Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського”; Одеський державний університет внутрішніх справ; Одеський національний університет імені І. І. Мечникова; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника; Ужгородський національний університет; Харківський національний університет внутрішніх справ; Юридична фірма “Юрлайн”.

ЗМІСТ

Актуальна тема номера:
“ЗАХИСТ ПРАВ ОСІБ, ЯКІ ПОСТТРАЖДАЛИ
ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ
РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ”

Вступне слово.....	9
Інтерв'ю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини ДМИТРА ЛУБІНЦЯ – головному редакторові журналу “Право України” ОЛЕКСАНДРУ СВЯТОЦЬКОМУ	11
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ У СПРОБАХ ПРОТИДІЯТИ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ (ДОКУМЕНТИ ТА КОМЕНТАРІ)	
ПЕТРО РАБІНОВИЧ Від редакції.....	30
Резолюція Генеральної Асамблеї ООН, ухвалена 7 квітня 2022 р. ES-11/3 “Зупинення прав, пов'язаних з членством Російської Федерації в Раді з прав людини ООН”.....	31
Науковий коментар	32
НАБЛИЖЕННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ	
КАРРІ ГІНТЕР, ПІРЕ ШАСМІН Розуміння та дія директив Європейського Союзу	33
МИКОЛА СТЕФАНЧУК Правове забезпечення права на безпечне навколишнє середовище як складова права на здоров'я фізичної особи в контексті євроінтеграції.....	73
ТЕТЯНА ОЛЕКСЮК Міжнародні стандарти <i>soft law</i> як орієнтири для балансування права на інформацію та захисту національної безпеки	86
ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС	
ВАДИМ ЦЮРА Припинення права власності на нерухоме майно як спосіб захисту та проблеми його застосування.....	97
ФІНАНСОВЕ ПРАВО	
РУСЛАНА ГАВРИЛЮК, ПЕТРО ПАЦУРКІВСЬКИЙ Воєнна матриця податкового права України.....	106

ЗМІСТ

ВИКОНАВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ

ОЛЕГ СЕЛІВАНОВ

Мирова угода у виконавчому провадженні 124

ДОКТРИНА У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ

Надати спеціальний юридичний статус громадянам України,
які збройно захищають суверенітет, територіальну цілісність
та недоторканність України під час агресії Російської Федерації,
із забезпеченням соціальних гарантій високого рівня –
конституційний обов'язок держави 137

www.pravo.ua.com.ua

Актуальна тема наступного номера:
“ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ: ПОГЛЯД КРИЗЬ ПРИЗМУ
НАЦІОНАЛЬНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА”

ПРАВО

TABLE OF CONTENTS

Central Topic of the Issue:
“PROTECTION OF THE RIGHTS OF VICTIMS
OF THE ARMED AGGRESSION
OF THE RUSSIAN FEDERATION AGAINST UKRAINE”

INTRODUCTORY WORD	9
Interview Human Rights Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine DMYTRO LUBINETS – to Editor-in-Chief of the Journal “Law of Ukraine” OLEKSANDR SVIATOTSKYI	11
UNITED NATIONS’ ATTEMPTS TO PREVENT THE AGGRESSION OF THE RUSSIAN FEDERATION AGAINST UKRAINE (DECISIONS AND COMMENTARIES)	
PETRO RABINOVYCH Editorial	30
Resolution Adopted by the General Assembly on 7 April 2022 ES-11/3 “Suspension of the Rights of Membership of the Russian Federation in the Human Rights Council”	31
Scientific Commentary	32
MAKING UKRAINE’S LEGAL SYSTEM MORE CONSISTENT WITH THE EUROPEAN STANDARDS	
CARRI GINTER, PIRET SCHASMIN Understanding and Effects of European Union Directives	33
MYKOLA STEFANCHUK Ensuring the Right to a Healthy Environment as a Part of the Right to Health of an Individual in the Context of European Integration	73
TETYANA OLEKSIYUK International Soft Law Standards as Guidelines for Balancing the Right to Information and Protection of National Security	86
CIVIL LAW AND PROCESS	
VADYM TSIURA Termination of Ownership of Real Estate as a Remedy of Protection and Problems of its Application	97
FINANCIAL LAW	
RUSLANA HAVRYLYUK, PETRO PATSURKIVSKYY Military Matrix of Tax Law of Ukraine	106

TABLE OF CONTENTS

ENFORCEMENT PROCEEDINGS

OLEH SELIVANOV

Settlement Agreement in Enforcement Proceedings 124

DOCTRINE IN CASE LAW

It is a Constitutional Obligation of the State to Grant
a Special Legal Status to Citizens of Ukraine who
with Arms Defend the Sovereignty, Territorial Integrity
and Inviolability of Ukraine During the Aggression of the Russian Federation
Against Ukraine, launched in February 2014,
with the Provision of High-Level Social Guarantees under this Status 134

www.pravolia.com.ua

Central Topic of the Next Issue:
“WAR CRIMES: LOOKING THROUGH THE PRISM OF NATIONAL
CRIMINAL LAW”

ПРАВО

Микола Стефанчук

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
провідний науковий співробітник
Науково-дослідного інституту приватного права
і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України
(Київ, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2983-2770>
stefanchuk@gmail.com

DOI: 10.33498/Юшп-2023-04-073

УДК 342,7

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК СКЛADOVA ПРАВА НА ЗДОРОВ'Я ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

АНОТАЦІЯ. Зв'язок між правами людини та навколишнім середовищем у міжнародному праві стає дедалі важливішим, оскільки світ усвідомлює повний масштаб і складність екологічних проблем, таких як зміна клімату.

Наслідки зміни клімату та погіршення навколишнього середовища мають прямий чи опосередкований вплив на низку основних прав, гарантованих на міжнародному та європейському рівнях, таких як право на життя та право на здоров'я. Зараз багато держав включають право на здорове довкілля у свої конституції. Проте багато питань про реалізацію прав людини на безпечне навколишнє середовище як складової права на здоров'я фізичної особи потребують подальшого вивчення. Важливість зазначених вище прав особливо актуально простежується в умовах розв'язання військових конфліктів, безжалісного використання природних ресурсів, ігнорування вимог забезпечення екологічної безпеки.

Метою статті є аналіз екологічних прав як складової права на здоров'я фізичної особи в Європейському Союзі (ЄС) та визначення напрямів удосконалення законодавства України. Відповідно до поставленої мети завданнями є: аналіз міжнародних актів у сфері екологічної політики; аналіз нормативно-правового забезпечення екологічної політики ЄС; пропозиції до удосконалення вітчизняного законодавства в зазначеній сфері.

У статті досліджується правове забезпечення права на безпечне навколишнє середовище як складової права на здоров'я фізичної особи. У цьому дослідженні розглядається практика використання існуючих законів про права людини на безпечне середовище в ЄС та Україні, а також механізми для усунення шкоди навколишньому середовищу. Крім того, розглядаються пропозиції щодо удосконалення вітчизняного законодавства.

Ключові слова: навколишнє середовище; права людини; зміна клімату; право на безпечне навколишнє середовище.

© Микола Стефанчук, 2023

Усі люди залежать від середовища, в якому вони живуть. Безпечно, чисто, здорове та стає довкілля є невід'ємною частиною повного здійснення широкого кола прав людини, включаючи право на життя, здоров'я, їжу, воду та санітарію.

Оскільки світ усвідомлює масштаб і серйозність екологічних проблем, таких як зміна клімату, зв'язок між правами людини та навколишнім середовищем стає все більш важливим у міжнародному праві.

Без здорового навколишнього середовища людина не зможе мати доступу навіть до мінімальних стандартів людської гідності. В останні роки визнання зв'язків між правами людини та навколишнім середовищем значно зросло. Кількість і обсяг міжнародних і внутрішніх актів, судових рішень і наукових досліджень про зв'язок між правами людини та навколишнім середовищем швидко зростає.

Наслідки зміни клімату та погіршення навколишнього середовища мають прямий чи опосередкований вплив на низку основних прав, гарантованих на міжнародному та європейському рівнях, таких як право на життя і право на здоров'я.

Зараз багато держав включають право на здорове довкілля у свої конституції. Проте багато питань про реалізацію прав людини на безпечно навколишнє середовище як складової права на здоров'я фізичної особи потребують подальшого вивчення.

Важливість зазначених вище прав особливо актуально простежується в умовах розв'язання військових конфліктів, безжалісного використання природних ресурсів, ігнорування вимог забезпечення екологічної безпеки.

Питанням дослідження забезпечення прав на безпечно для здоров'я довкілля приділяють увагу все більше вчених, як вітчизняних, так і зарубіжних. Серед науковців, які у своїх публікаціях присвячують увагу зазначеній проблематиці, слід назвати таких: Н. Андрусевич, Т. Будякова, Д. Бойд, О. Васильченко, А. Гутьєрез, М. Микієвич, О. Толкаченко.

Водночас недостатньо дослідженими залишаються проблемні питання, які виникають під час реалізації права людини на безпечно навколишнє середовище як складової права на здоров'я фізичної особи в контексті євроінтеграції, що й зумовлює актуальність такого дослідження.

Метою дослідження є аналіз екологічних прав як складової права на здоров'я фізичної особи в Європейському Союзі (далі – ЄС) та визначення напрямів удосконалення законодавства України.

Відповідно до поставленої мети завданнями є: аналіз міжнародних актів у сфері екологічної політики; аналіз нормативно-правового забезпечення екологічної політики ЄС; пропозиції до удосконалення вітчизняного законодавства у цій сфері.

Право людини на безпечно навколишнє природне середовище як складова права на здоров'я фізичної особи – це законна можливість жити

в природному середовищі, яке не завдає шкоди її здоров'ю та життю, а в разі порушення цього права вимагати його захисту в порядку, визначеному законом.

Загальне право на безпечне навколишнє середовище включає декілька складових:

- право проживання у сприятливому навколишньому природному середовищі, безпечному для життя і здоров'я людини;
- право вимагати усунення різних перешкод при здійсненні цього права у встановленому законодавством порядку;
- право на звернення у відповідні органи за захистом порушеного права з метою його поновлення;
- здійснення захисту порушеного права через установа державою певних правових гарантій.

Загалом право на безпечне навколишнє середовище – це сукупність матеріальних і процесуальних прав. Матеріальні права включають право на чисте повітря, безпечну та достатню кількість води, здорову та екологічно вироблену їжу, безпечний клімат, нетоксичне середовище, де люди можуть жити, працювати, навчатися. Процесуальні права включають доступ до екологічної інформації, участь громадськості в ухваленні екологічних рішень і доступ до правосуддя.

Важливо наголосити, що право на здорове навколишнє середовище як складова права на здоров'я фізичної особи послужило каталізатором для посилення екологічних законів і політики, посилення впровадження та забезпечення виконання, підвищення рівня участі громадськості в прийнятті екологічних рішень і, що найважливіше, покращення екологічних показників. Дослідження показують, що країни, які визнають це право, зменшили забруднення повітря, значно скоротили викиди парникових газів і забезпечили більшу частину своїх громадян безпечною питною водою¹.

Слід зауважити, що 2022 р. став знаковим для визнання прав людини на безпечне навколишнє середовище як складової права на здоров'я фізичної особи, оскільки саме в 2022 р. Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) проголосила, що кожна людина на планеті має право на здорове навколишнє середовище. Такий крок був зроблений як відповідь на тривожний занепад навколишнього середовища. У резолюції Генеральна Асамблея заявила, що зміна клімату та погіршення навколишнього середовища є одними з найактуальніших загроз для майбутнього людства, тому потрібно спрямувати зусилля держав, щоб

¹ David R Boyd, 'The human right to a healthy environment: protecting life on earth' (*Pathway to the 2022 declaration*) <<https://www.pathway2022declaration.org/article/the-human-right-to-a-healthy-environment-protecting-life-on-earth>> (accessed: 29.12.2022).

забезпечити своїм громадянам доступ до чистого, здорового та сталого довкілля².

Варто наголосити, що резолюція не є обов'язковою для держав – членів ООН, але вона однозначно має ефект, спонукаючи країни закріпити право на здорове довкілля в національних конституціях, а також заохочуючи держави виконувати ці приписи.

Як зазначалося, екологічні права громадян, їх формування та розвиток є одними з найважливіших у світі. Яскравим прикладом реалізації цього прав є також норми міжнародної Конвенція Європейської Економічної Комісії ООН “Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля”, яка йменується Орхуською конвенцією. Україна однією з перших її підписала. Важливо, що цією Конвенцією було визначено основні екологічні права як важливі чинники становлення демократії:

1. Доступ громадськості до екологічної інформації, яке, встановлює право людей на отримання інформації про екологічні питання. Це право передбачає не лише зобов'язання від імені державних органів надавати наявну інформацію на запит, а й зобов'язує держави активно розкривати та поширювати екологічну інформацію за допомогою звітів про стан навколишнього середовища.

2. Участь громадськості в прийнятті екологічних рішень – передбачає детальні вимоги щодо участі громадськості на всіх рівнях прийняття рішень, як щодо конкретних рішень, так і ширших планів і програм, а також щодо підготовки екологічного законодавства.

3. Доступ громадян до правосуддя у справах, що стосуються довкілля. Це право реалізовується у тих випадках, коли особа вважає, що її права щодо інформації або право на участь у прийнятті екологічних рішень не було дотримано. Крім того, представники громадськості повинні мати доступ до засобів правового захисту для оскарження дій і бездіяльності приватних осіб і органів державної влади, які суперечать національному екологічному законодавству³.

Зі свого боку Конституція України закріпила низку екологічних прав людини і громадянина, зокрема право на безпечне для життя і здоров'я довкілля⁴.

Деталізовані екологічні права громадян були в Законі України “Про охорону навколишнього природного середовища”. Відповідно до ст. 9 документа кожний громадянин має право на:

² The human right to a clean, healthy and sustainable environment: draft resolution (*United Nations Digital Library System*) <<https://digitallibrary.un.org/record/3982508?ln=en>> (accessed: 29.12.2022).

³ Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція) від 25 червня 1998 р. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_015> (дата звернення: 29.03.2023).

⁴ Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>> (дата звернення: 29.03.2023).

– безпечне для його життя і здоров'я навколишнє природне середовище;

– участь в обговоренні та внесення пропозицій до проєктів нормативно-правових актів, та інших актів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища;

– об'єднання в громадські природоохоронні формування;

– вільний доступ до інформації про стан навколишнього природного середовища та вільне отримання, використання, поширення та зберігання такої інформації, за винятком обмежень, встановлених законом і т. д.⁵.

Попри закріплення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Конституції України, екологічна політика потребує рішучих дій.

У зв'язку з підписанням Україною Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію) адаптація вітчизняного законодавства до законодавства ЄС відбувається, зокрема, і у галузі охорони навколишнього природного середовища, що безпосередньо впливає на реалізацію прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля⁶.

Окрема глава Угоди про асоціацію, яка присвячена екологічним питанням, наголошує на посиленні співпраці з питань охорони навколишнього природного середовища. Відповідно до ст. 361 співробітництво між сторонами має на меті збереження, захист, поліпшення і відтворення якості навколишнього середовища, захист громадського здоров'я, розсудливе та раціональне використання природних ресурсів та заохочення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних екологічних проблем⁷.

Угода про асоціацію – це новий поштовх для вдосконалення правового регулювання відносин у сфері довкілля, забезпечення права на безпечне навколишнє середовище, покращення виконання міжнародно-правових стандартів. Тому сучасною стратегією екологічної політики України є адаптація законодавства України у сфері збереження навколишнього середовища та, як наслідок, забезпечення права на безпечне навколишнє середовище як складової права на здоров'я фізичної особи відповідно до вимог директив ЄС.

Згідно з підписаною Угодою про асоціацію Україна має адаптувати своє законодавство до низки директив і регламентів ЄС у таких секторах: управління довкіллям та інтеграція екологічної політики в інші галузеві

⁵ Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>> (дата звернення: 29.03.2023).

⁶ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011> (дата звернення: 29.03.2023).

⁷ Там само.

політики; якість атмосферного повітря, управління відходами та ресурсами; якість води та управління водними ресурсами; включаючи морське середовище; охорона природи; промислове забруднення та техногенні загрози; зміна клімату та захист озонового шару; генетично модифіковані організми.

У комплексі всі акти спрямовані на реалізацію права людини на безпечне навколишнє середовище.

Слід відзначити, що всі держави – члени ЄС визнають права людини на здорове, безпечне та стає довкілля. Частина держав визнають право на здорове навколишнє середовище у своїх конституціях, тоді як інші роблять це через прецедентне право, тлумачачи конституційні положення, які захищають право на здоров'я, або стосуються загального захисту навколишнього середовища, або через ратифікацію Орхуської конвенції⁸.

З метою гарантування прав людини на безпечне довкілля, законодавство ЄС запроваджує різні екологічні вимоги для компаній, держав-членів або визначає загалом цілі для ЄС. Наприклад, запроваджуються обмеження на викиди деяких забруднюючих речовин (визначаються цілі ЄС або встановлюються цілі для держав-членів), щодо енергоефективності (визначаються зобов'язання для держав-членів), щодо захисту природних середовищ існування (встановлюються процедури надання дозволів на деякі види господарської діяльності), щодо оцінки впливу на навколишнє середовище.

Крім того, ЄС розробив загальну стратегію кліматичної нейтральності до 2050 р., виконуючи свої зобов'язання у рамках міжнародної Паризької угоди⁹.

Утім, для досягнення цієї мети необхідна трансформація європейського суспільства та економіки.

Пакет політичних ініціатив, який має на меті спрямувати ЄС на шлях зеленого переходу з кінцевою метою досягнення кліматичної нейтральності до 2050 р., іменується як Європейська зелена угода¹⁰.

Вказана Угода, ухвалена у 2019 р., визначає дорожню карту кліматично нейтрального континенту до 2050 р. Вона наголошує на збереженні біорізноманіття як важливій меті для сталого розвитку на європейському та глобальному рівнях, яка спрямована на захист здоров'я та добробуту людей від екологічних ризиків і впливів.

⁸ Alicia Gutiérrez González, 'The Right to a Clean and Healthy Environment: GMOS in Mexico and the European Union' [2019] 11 (2) Mexican Law Review 91–113.

⁹ Паризька угода від 12 грудня 2015 р. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_l61> (дата звернення: 29.03.2023).

¹⁰ Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. The European Green Deal. COM(2019)640. 11.12.2019 <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:52019DC0640>> (accessed: 29.03.2023).

З метою реалізації цілей, викладених у Європейській зеленій угоді, було ухвалено низку актів, серед яких варто згадати про Регламент 2021/1119 від 30 червня 2021 р. про встановлення основи для досягнення кліматичної нейтральності, або “Європейський кліматичний закон” (далі – Закон про клімат)¹¹.

Основна ціль Регламенту, щоб європейська економіка та суспільство стали кліматично нейтральними до 2050 р., а також вирішення зростаючих ризиків для здоров'я, пов'язаних із кліматом. Крім того, встановлюється проміжна мета скорочення чистих викидів парникових газів щонайменше на 55 % до 2030 р. порівняно з рівнем 1990 р.

Кліматична нейтральність до 2050 р. означає досягнення чистих нульових викидів парникових газів для країн ЄС загалом, головним чином завдяки скороченню викидів, інвестування у зелені технології та захисту природного середовища.

Закон про клімат має на меті забезпечити, щоб усі політики ЄС сприяли цій меті та щоб усі сектори економіки та суспільства відігравали свою роль. Інституції ЄС та держави-члени зобов'язані вжити необхідних заходів на рівні ЄС та національному рівні для досягнення мети. Також Закон про клімат містить заходи для відстеження прогресу та відповідного коригування дій на основі існуючих систем, таких як процес управління для національних енергетичних і кліматичних планів держав-членів. Прогрес має переглядатись кожні 5 років відповідно до глобального підбиття підсумків у рамках Паризької угоди¹².

Крім того, Закон про клімат включає положення щодо створення Європейської науково-консультативної ради зі зміни клімату, яка надаватиме незалежні наукові консультації. Кожна держава-член повинна започаткувати багаторівневий кліматичний та енергетичний діалог відповідно до національних правил, у якому місцеві органи влади, організації громадянського суспільства, бізнес-спільнота, інвестори та інші відповідні зацікавлені сторони та широка громадськість зможуть активно залучатися та обговорювати досягнення кліматичної нейтральності.

Закон про клімат є центральним елементом Європейської зеленої угоди, і його ухвалення закладає основу для майбутньої хвилі екологічних ініціатив у ЄС, спрямованих на досягнення кліматичних цілей ЄС. Зокрема, було представлено низку законодавчих пропозицій у межах пакету “Fit for 55”¹³.

¹¹ Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and of the Council of 30 June 2021 establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulations (EC) No 401/2009 and (EU) 2018/1999 ('European Climate Law') <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1119>> (accessed: 29.03.2023).

¹² Governance of the Energy Union and Climate Action (European Commission) <https://climate.ec.europa.eu/eu-action/climate-strategies-targets/progress-made-cutting-emissions/governance-energy-union-and-climate-action_en> (accessed: 29.03.2023).

¹³ 'Fit for 55 package: Council reaches general approaches relating to emissions reductions and their social impacts' (European Council and Council of the European Union, 29.07.2022) <<https://www.consilium.europa>.

“Fit for 55” являє собою набір пропозицій щодо перегляду законодавства, пов’язаного з кліматом, енергетикою та транспортом, і впровадження нових законодавчих ініціатив для приведення законів ЄС у відповідність до кліматичних цілей ЄС. Ухваливши його, ЄС та його країни-члени зобов’язалися скоротити чисті викиди парникових газів у ЄС щонайменше на 55 % до 2050 р. порівняно з рівнем 1990 р.

Запропонований набір законодавства стосується, зокрема, енергетичного сектору, включаючи централізоване теплопостачання, землекористування та лісове господарство, сектор автомобільного транспорту та оподаткування енергії. Пакет законодавства включає, серед іншого, Закон про клімат, що встановлює нові стандарти викидів CO₂ для легкових автомобілів і комерційних транспортних засобів. Оскільки серед усього транспорту саме на автомобільний транспорт припадає найбільший відсоток усіх викидів парникових газів транспортом, що як відомо негативно впливає на здоров’я людей¹⁴.

Більш жорсткі стандарти викидів CO₂ для легкових автомобілів і мікроавтобусів, визначені в Законі про клімат, прискорять перехід до мобільності з нульовими викидами, вимагаючи скорочення середніх викидів від нових автомобілів на 55 % з 2030 р. та на 100 % з 2035 р. порівняно з рівнем 2021 р. У результаті всі нові автомобілі, зареєстровані з 2035 р., будуть без викидів. Такі дії вимагатимуть від держав-членів збільшити смність зарядних станцій пропорційно продажам автомобілів із нульовим рівнем викидів, а також вимагатимуть встановлення пунктів підзарядки на основних автомагістралях через регулярні проміжки часу.

Друга важлива мета полягає у тому, щоб громадяни отримували вигоду від більш широкого використання автомобілів з нульовим рівнем викидів. Основні очікувані переваги стосуються покращення якості повітря, особливо в містах. Крім того, встановлені стандарти викидів CO₂ означають, що виробники збільшать постачання транспортних засобів із нульовим рівнем викидів, що збільшить вибір для споживачів.

Також одним із заходів, який спрямований на охорону навколишнього середовища, є оприлюднення у 2022 р. Європейською Комісією пропозицій щодо Директиви про належну перевірку корпоративного сталого розвитку, спрямовану на інтеграцію належної обачності у сфері прав людини та навколишнього середовища (далі – Директива). Метою Директиви є сприяння стійкій та відповідальній корпоративній поведінці з врахуванням прав людини та екологічних міркувань у діяльності

eu/en/press/press-releases/2022/06/29/fit-for-55-council-reaches-general-approaches-relating-to-emissions-reductions-and-removals-and-their-social-impacts> (accessed: 29.03.2023).

¹⁴ Regulation (EU) 2019/631 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 setting CO₂ emission performance standards for new passenger cars and for new light commercial vehicles, and repealing Regulations (EC) No 443/2009 and (EU) No 510/2011 (recast) <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R0631>> (accessed: 29.03.2023).

компаній та корпоративному управлінні. Користь для громадян полягає у кращому захисті прав людини, зокрема і трудових прав, здоровішому довікллі для теперішнього та майбутніх поколінь, підвищенні довіри до бізнесу, більшій прозорості, що дає змогу робити обґрунтований вибір¹⁵.

Директива встановлює мінімальні порогові вимоги, яким мають відповідати компанії, щоб захиститися від фактичного та потенційно негативного впливу на права людини та негативного впливу на навколишнє середовище.

Відповідно до Директиви несприятливий вплив на навколишнє середовище є впливом на навколишнє середовище в результаті порушення однієї із заборон або зобов'язань згідно з міжнародними екологічними конвенціями. Прикладами міжнародних екологічних конвенцій є Конвенція про біологічне різноманіття¹⁶, Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни та флори, що перебувають під загрозою зникнення¹⁷, Базельська конвенція¹⁸ та Монреальський протокол¹⁹.

Директива передбачає, що держави-члени зобов'язані забезпечити, щоб компанії проводили належну перевірку дотримання прав людини та норм про охорону навколишнього середовища. Тобто будь-яка діяльність організацій усіх форм власності має здійснюватися з урахуванням потреб довкілля та сприяти сталому розвитку.

Згідно зі встановленими вимогами держави-члени повинні забезпечити, щоб компанії:

1. Інтегрували практику належної перевірки у своїй корпоративній політиці та призначали уповноважених представників. Тобто директори компаній повинні враховувати наслідки своїх рішень для питань сталого розвитку, включаючи, де це можливо, права людини, зміну клімату та наслідки для навколишнього середовища.

2. Вживали відповідних заходів для визначення фактичного та потенційного впливу своєї діяльності на права людини та навколишнє середовище.

3. Запобігали або належним чином пом'якшували потенційні несприятливі впливи, включаючи дії, які викликають зміну клімату.

¹⁵ Just and sustainable economy: Commission lays down rules for companies to respect human rights and environment in global value chains (*European Commission*, 23.02.2022) <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_1145> (accessed: 29.03.2023).

¹⁶ Конвенція про охорону біологічного різноманіття від 1992 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_030#Text> (дата звернення: 29.03.2023).

¹⁷ Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення від 3 березня 1973 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_129#Text> (дата звернення: 29.03.2023).

¹⁸ Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням від 1 липня 1999 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_022#Text> (дата звернення: 29.03.2023).

¹⁹ Монреальський протокол про речовини, що руйнують озоновий шар от 16 сентября 1987 г. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_215#Text> (дата звернення: 29.03.2023).

У зв'язку з цим компанії повинні звести до мінімуму ступінь негативно-го впливу на права людини або довкілля;

4. Забезпечувати процедуру розгляду скарг. Механізм має дозволити громадянам повідомляти компанію про занепокоєння щодо того, що компанія, її дочірня компанія або організація, з якою компанія має ділові відносини, справляє фактичний або потенційний негативний вплив на права людини чи навколишнє середовище. До таких осіб належать особи, які постраждали або мають обґрунтовані підстави вважати, що вони можуть постраждати від негативного впливу, а також профспілки та інші представники працівників, а також активні організації громадянського суспільства.

Механізм, прописаний у Директиві, зобов'язує, що кожна держава-член призначає один або більше наглядових органів, які, зі свого боку, будуть частиною Європейської мережі наглядових органів.

Якщо уповноважений орган виявить порушення зобов'язань, то він має надати компанії обмежений час для усунення порушень. Орган також має право видавати накази про зупинення, накладати грошові санкції чи вживати інші тимчасові заходи, щоб уникнути ризику серйозної та непоправної шкоди.

Директива зобов'язує держави-члени гарантувати, що компанії будуть нести відповідальність за збитки, якщо вони не зможуть запобігти потенційним несприятливим впливам, не подолають фактичні негативні впливи або через свою недбалість не зможуть запобігти негативним впливам.

Слід наголосити, що незважаючи на всі заходи, які проводяться у межах екологічної політики ЄС, війна в Україні повпливала на плани ЄС, оскільки понад 40 % газу та близько 30 % сирої нафти імпортується з Росії²⁰. Сучасна ситуація підкреслила нагальну потребу ЄС прискорити перехід до самодостатніх і відновлюваних джерел енергії та скоротити свої енергетичні потреби у спосіб масштабних інвестицій у заходи з енергоефективності. Разом це зменшить залежність ЄС від російського викопного палива та допоможе відновити політичну роль ЄС. Прогрес у реалізації амбітної Європейської зеленої угоди та пакету "Fit for 55" є ключовою частиною рішення для досягнення енергетичної незалежності. Війна та пов'язане з нею зростання цін, яке посилюється ще більше, ніж зростання цін, яке спостерігалось до нападів на Україну, підкреслює фундаментальну важливість забезпечення вирішення паливної проблеми.

²⁰ Letter of 8 March for ENVI Council 17 March 2022: European Environmental Bureau <<https://eeb.org/wp-content/uploads/2022/03/EEB-letter-of-8-March-for-ENVI-Council-17-March-2022.pdf>> (accessed: 29.03.2023).

Таким чином, ЄС активно удосконалює законодавство та впроваджує нові акти, які включають комплексний, заснований на правах людини підхід до кліматичних та екологічних дій, щоб керувати політикою та заходами щодо пом'якшення зміни клімату, одночасно захищаючи права всіх. Сучасна мета ЄС – забезпечення права громадян на безпечне навколишнє середовище, підвищення енергетичної безпеки Європи та досягнення енергетичної незалежності ЄС, одночасно зі справедливим переходом і забезпеченням європейців достатньою, доступною та сталою енергією.

Зі свого боку реформування екологічної політики та гарантування забезпечення права громадян на безпечне навколишнє середовище як складової права на здоров'я фізичної особи стали для України одними із зобов'язань, взятих на себе державою згідно з Угодою про асоціацію.

З метою реакції на загрозу зміни клімату та захист озонового шару було схвалено Концепцію реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 р.²¹

Також ухвалено Закон України “Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів”²². Він важливий тим, що створює основу для існування системи моніторингу, звітності та верифікації викидів. Така система дасть змогу отримати детальну інформацію про кількість парникових газів від виробничих потужностей; забезпечити контроль викидів, щоб мати можливість їх обмежити; запровадити обов'язкову методологію розрахунку викидів парникових газів.

З огляду на досвід ЄС, ухвалення цього Закону є важливою передумовою для реалізації заходів щодо боротьби зі зміною клімату. По суті, це запровадження системи торгівлі квотами на викиди парникових газів.

Досвід ЄС у сфері вдосконалення екологічного законодавства та сучасна ситуація в країні свідчать про доцільність приведення вітчизняного екологічного законодавства України у відповідність до вимог ЄС.

Існує нагальна потреба впровадження чітких і зрозумілих кожного заходів, спрямованих на забезпечення екологічної безпеки в країні, зокрема й законодавчих, які мають надати поштовх екологічній політиці України, активізувати діяльність у цій сфері суспільних відносин усіх органів державної влади й органів місцевого самоврядування, а також громадських об'єднань.

Важливо підкреслити, що основну роль у конкретизації конституційних прав на безпечне навколишнє середовище відіграє державна екологічна політика, в якій визначаються конкретні заходи з удосконалення

²¹ Концепція реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 932-р <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2016-%D1%80#n8>> (дата звернення: 29.03.2023).

²² Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів: Закон України від 12 грудня 2019 р. № 377-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/377-20#Text>> (дата звернення: 29.03.2023).

законодавства та визначення напрямів діяльності відповідних органів влади.

Тому, крім вже здійснених заходів, варто далі йти у напрямку покращення екологічної ситуації, яка буде безпечною для громадян і гарантуватиме право на безпечне навколишнє середовище. Оскільки, як відомо, від стану навколишнього середовища залежить реалізація права на здоров'я. Крім того, ключове право на забезпечення гідного рівня життя нерозривно пов'язане з правом на безпечне навколишнє середовище. Як висновок, можна підтвердити, що порушення екологічних прав впливає на реалізацію всього комплексу прав громадян.

У зв'язку з цим вважаємо за необхідне провести такі заходи:

- інвестиції в дослідження нових екологічно чистих джерел енергії;
- інвестиції в технології виробництва відновлюваної енергії;
- сприяння купівлі та використанню електричних транспортних засобів, а також інвестиції в необхідну інфраструктуру підзарядки;
- покращення існуючої транспортної інфраструктури з екологічного погляду;
- розроблення на місцевому рівні програм розвитку міст із меншими викидами, із виділеними зонами, вільними від автомобілів.

Висновки. Отже, з погляду прав людини, право на здорове та якісне довкілля можна визначити основоположним правом, природа та характеристики якого не змінюються з плином часу або внаслідок зміни обставин. Можна, без сумніву, сказати, що існує широке визнання матеріальних і процесуальних прав на безпечне навколишнє середовище як складової права на здоров'я особи.

ЄС накопичив значний досвід екологічного управління. Еволюція екологічної політики ЄС сформувала чіткі підходи до визначення і розв'язання проблем навколишнього середовища. Безперечно, досягнення високих екологічних стандартів ЄС повинно стати стратегічним завданням екологічної політики України на найближчу перспективу, але водночас необхідно усвідомлювати, що сучасний стан значно гальмує стратегічні плани України. Проте, незважаючи на це, потрібно впроваджувати реформи законодавства, які спрямовані на регулювання захисту навколишнього середовища та забезпечення прав громадян України на безпечне навколишнє середовище задля уникнення можливих екологічних катастроф, які негативно повпливають на реалізацію всього комплексу прав громадян.

REFERENCES

Bibliography

Journal articles

1. Alicia Gutiérrez González, 'The Right to a Clean and Healthy Environment: GMOS in Mexico and the European Union' [2019] 11 (2) Mexican Law Review 91–113 (in English).

Websites

2. Boyd D, 'The human right to a healthy environment: protecting life on earth' (*Pathway to the 2022 declaration*) <<https://www.pathway2022declaration.org/article/the-human-right-to-a-healthy-environment-protecting-life-on-earth>> (accessed: 29.12.2022) (in English).

Mykola Stefanchuk

ENSURING THE RIGHT TO A HEALTHY ENVIRONMENT AS A PART OF THE RIGHT TO HEALTH OF AN INDIVIDUAL IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

ABSTRACT. The relationship between human rights and the environment in international law is becoming increasingly important as the world realizes the full scale and complexity of environmental problems such as climate change.

The consequences of climate change and environmental degradation have a direct or indirect impact on a number of fundamental rights guaranteed at international and European levels, such as the right to life and the right to health. Many countries now include the right to a healthy environment in their constitutions. However, many issues about the realization of human rights to a healthy environment as a component of the right to the health of an individual require further research. The importance of the above-mentioned rights is particularly relevant in the context of the resolution of armed conflicts, ruthless use of natural resources, and ignoring the requirements for ensuring environmental safety.

The purpose of the article is the analysis of environmental rights as a component of the right to health of an individual in the European Union (the EU) and the determination of directions for improving the legislation of Ukraine. In accordance with the set goal, the tasks are: analysis of international acts in the field of environmental policy, analysis of regulatory and legal support of EU environmental policy; proposals to improve domestic legislation in this area.

The article examines the legal provision of the right to a healthy environment as a component of the right to personal health. This study examines the practice of using existing human rights laws for a healthy environment in the EU and Ukraine, as well as mechanisms for eliminating environmental damage. In addition, proposals for improving domestic legislation are being considered.

KEYWORDS: environment; human rights; climate change; right to a healthy environment.

ЮРИДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

“ПРАВО УКРАЇНИ”

4
2023

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 23026–12866ПР від 28.12.2017 р.

Редагування *О. Красенко*
Комп’ютерна верстка *О. Карташової*
Художнє оформлення *С. Мягкова*

Підп. до друку 28.04.2023. Формат 70x100/16.
Папір офсетний. Офсетний друк.
Ум. друк. арк. 9,0. Обл.-вид. арк. 8,35.
Зам. __. Ціна договірна.

Адреса редакції:
вул. Загорівська, 17–21, м. Київ, 04107, Україна
Телефони: +380(44) 537-51-00 (головний редактор),
+380(44) 537-51-10 (редакція)

www.pravoua.com.ua

Відповідальність за достовірність інформації, що міститься в друкованих матеріалах,
несуть автори. Редакція не завжди поділяє авторську точку зору.

Віддруковано у друкарні ТОВ “Вістка”
Україна, 01014, м. Київ, Соловцова Миколи, буд. 2, оф. 38/1,
тел. +380(44) 583-50-94

Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 7211 від 14.12.2020 р.